

[Bjørn Elmquist]

i Moskva, og det forelagde vi fra dansk side på et meget tidligt tidspunkt dernede.

Ordførerne, der indtil nu har været på talerstolen, har understreget, at vi her har et godt resultat, og det vil jeg erklære mig enig i. Der er to gode ting ved Wien-deklarationen. Den ene er, at man præciserer en række individuelle menneskerettigheder, som nok er velkendte i forvejen, men hvis fortolkning gennem årene siden 1976, da man sidst var inde på det i denne meget brede kreds af lande, 35 i alt fra Østeuropa, Vesteuropa, USA og Canada, førte til fejlfortolkninger. Ved at præcisere disse menneskerettigheder nu kan man lægge de skred bag sig, som ellers har fundet sted.

Jeg skal ganske kort nævne nogle af de rettigheder, der præciseres: religionsfriheden og retten til at forlade sit eget land, således at man i den sammenhæng ikke nægter udrejse under henvisning til, at ansøgeren har haft indsigt i statshemmeligheder, i hvert fald kun gør det i ganske begrænset omfang. Det har jo været en af de mest anvendte årsager fra i hvert fald sovjetisk side til at nægte sovjetiske statsborgere udrejsetilladelse.

Jeg synes, en af de rettigheder, der præciseres, og som er vigtig at få frem, er retten for individer og grupper til at overvåge, at disse forpligtelser bliver overholdt, og at man anerkender, at de har denne ret i deres egne lande.

På det område har vi på forskellig vis gjort sørgelige erfaringer igennem de år, der er gået siden 1976-77, hvor Helsingforsaftalen blev underskrevet. Der har været en tendens i en række Østlande først og fremmest til alene at tillade mere officielle grupper. Man nåede faktisk frem til et mærkeligt midterbegreb, der satte spørgsmålstegn ved frivilligheden og det private i disse organisationer, hvor det var folk, der blev udpeget af staten, som blev sat til at overvåge, at forpligtelserne blev respekteret.

Med denne fornyede understregning af, at det er en ret, som tilkommer alle individer og grupper i alle disse lande, skulle vi have skabt mulighed for, at begrebet »private organisationer«, det, som man med en international sprogbrug kalder »NGO'er«, at det nu skal tages rigtig alvorligt.

Den anden forbedring af hele systemet er den klagemekanisme, som også er blevet nævnt af flere her fra talerstolen. Den opfylder selvfølgelig ikke alle de ønsker, vi kunne nære til den.

Den er først og fremmest bilateralt gældende, dvs. tosidet i forholdet mellem det land, der klager, og det land, der klages over. Vi kunne godt tænke os, at der blev en styrkelse af denne mekanisme, men det skal jeg komme tilbage til om et øjeblik.

Det er nævnt, at den allerede er sat i værk over for Tjekkoslaviet, og det kan jeg hilse med tilfredshed. Jeg håber og tror, at Danmark og andre ligesindede lande – det være sig i EF, det være sig i nordisk sammenhæng – vil være med til at bruge denne klagemekanisme over for f.eks. Tjekkoslaviet.

Jeg har hørt om et andet forsøg på at anvende mekanismen. Det skulle have været den britiske regering, der forsøgte at bringe den i anvendelse over for Rumænien, men jeg har ladet mig fortælle, at da man sendte taxaen hen til den rumænske ambassade for at aflevere dette klagemål, blev taxaen returneret med klagemålet om bord. Det kan ikke være meningen, at det er i det skær, at klagemekanismen skal bruges eller fortolkes.

Hr. Gert Petersen var inde på, om vi burde bringe klagemekanismen i anvendelse over for Tyrkiet, og der er ingen tvivl om, at i princippet kan mekanismen anvendes over for hvilket land, det måtte være inden for området. Havde vi emner, vi ønskede at bringe op over for svenskerne f.eks. i denne sammenhæng, gælder den også i den henseende.

Alligevel vil jeg nok mene, at det vil være mere effektivt end at bringe den i anvendelse over for f.eks. Tyrkiet eller et af de andre lande, der har accepteret Europarådskonventionerne, Den Europæiske Menneskerettighedserklæring og systemet med Menneskerettighedskommissionen og domstolene i Strasbourg, at anvende den anden procedure, som vi kender fra Europarådet, hvor man kan anklage hinanden for en domstolslignende instans, Menneskerettighedskommissionen. Danmark har sammen med andre lande gjort det over for Grækenland, og vi har også sammen med fire andre lande gjort det over for Tyrkiet for nogle år siden. Så kan man drøfte, hvad der kom ud af det. Der er for mig ingen tvivl om, at den mekanisme, vi har i Europarådssammenhængen, er langt mere effektiv – og derfor mener jeg også langt mere attråværdig og mere anvendelig – end den mekanisme, vi har her.